

Hvordan kan de kommunale dagtilbud understøtte sårbare familier?

Oplæg til Alliancen mod social ulighed i sundhed

v/ ph.d. og lektor Crisstina Munck, Københavns
Professionshøjskole, crmu@kp.dk

3 opmærksomheder

1. Hvilke former for sårbarhed og udsathed synliggøres i det pædagogiske arbejde og hvordan håndteres det i hverdagen?

1. Hvordan kan vi forstå det pædagogiske arbejde med børn i daginstitutionen som bestræbelser på relationel velfærd?

1. Løsningsmuligheder?

Problemstillinger

- Pædagoger udfører en lang **række upåagtede opgaver** i arbejdet med børn og familier i udsatte positioner. Det vil sige opgaver, som ligger uden for de traditionelle almenpædagogiske opgaver. De særlige opgaver og **indsatser, som arbejdet rummer er ikke er systematiseret og ekspliciteret** (Jensen, Petersen & Wind, 2015: 55-60).
- Trods en stigende opmærksomhed på forældresamarbejde er der et uudnyttet potentiale i forhold til at udforske familiens og barnets konkrete livsbetingelser gennem opbygningen af **tillidsfulde relationer** (Munck & Marschall, 2020; Villumsen, 2017).

Empirisk baggrund

- Et praksisforskningsprojekt 'Samarbejde om småbørn' (2018-2020) og følgeforskningsprojekt 'Mindre børnegrupper – højere kvalitet' (2019-2023), Praksisforskningsprojekt 'Pædagogen som frontløber' (2021-2022)
- Viden om pædagogernes arbejde med at skabe gode betingelser for børn - og familiers hverdagsliv udvikles ved at **følge deres praksis** (Højholt, 2001, Dreier, 2008, Munck & Marschall, 2021)

Pædagogisk arbejde handler om at give bedre handlemuligheder

''Arbejdet er jo at sikre, at de får muligheder. At de har så meget som muligt med, der gør, at de kan klare sig, når de kommer i skole, fordi vi ved jo, at de her børn, de er bagefter på point, allerede når de starter i børnehaveklasse. Og jo færre point de kan være bagud med, når de starter, det er jo ligesom det, der er formålet med alt det, vi laver, fra de starter her. Det der med at kunne sidde ned, indgå i en social relation, lytte efter hvad den voksne siger, have en basis dansk kundskab til at kunne forstå og afkode andre mennesker. Både sprogligt og socialt. Så det er jo sådan set det overordnede formål med det arbejde, vi laver. Og sikre at vores børn kan klare sig. Eller har muligheder i hvert fald for at tilegne sig det, de skal kunne, når de kommer i skole. ''

Om at skabe tryghed og være sensibel overfor børnenes behov

Sabrina ankommer med sin mor. Hun virker trist og kigger ned i jorden. Mor har travlt. Hun sætter Sabrina i garderoben. *“Jeg må løbe”* siger hun henvendt til ANNIKA. ANNIKA kigger på Sabrina der sidder tavs og piller ved lynlåsen i sin jakke. Mor skynder sig ud af døren. *“Det er onkel Jørn der henter i dag”* siger hun.

ANNIKA sætter sig ved siden af Sabrina. *‘Har du spist morgenmad?, spørger ANNIKA? Sabrina ryster på hovedet. ANNIKA tager Sabrina i hånden og sammen går de ud i køkkenet og finder knækbrød og vand. Sabrina og ANNIKA går derefter ind på stuen, hvor Sabrina sidder sammen med ANNIKA ved et af bordene. Flere børn møder ind og ANNIKA hjælper børnene til at komme i gang med dagens aktiviteter. Sabrina sidder fortsat sammen med ANNIKA og det får hun lov til indtil hun er klar til at komme med ned på legepladsen med de andre børn.*

Om at invitere forældre indenfor i daginstitutionen

En mor åbner døren og lader sin dreng løbe ind på stuen. Hun går ikke selv ind på stuen men bliver i døren og vinker til ham. ALICE rejser sig og går hen til mor og hilser god morgen. Hun fortæller at de i går lavede nogle fine plancher som hænger på stuen, mens hun peger rundt. Mor kigger rundt på stuen fra døren. ALICE smiler og siger 'kom, kom' og laver inviterende bevægelser med hånden. Drengen hiver i sin mors lange frakker og mor går lidt tøvende ind på stuen. ALICE viser plancherne og drengen kommer løbende med sin yndlingskop ovre fra bordet og viser den til sin mor. Moren smiler og nikker mens hun siger et par ord på arabisk til sin søn, hvorefter hun vinker til ham. ALICE stiller sig ved siden af drengen og vinker farvel til mor.

Om at hjælpe familierne med hverdagen

Vi skal til at spise frokost. Alina virker træt og hænger med hovedet. ANNIKA har holdt øje med hende det meste af formiddagen. Hun går hen til hende og holder hånden på hendes pande. *'Du virker varm, lille skat'*. Jeg prøver at få fat på din mor. ANNIKA ringer til Alinas mor men der er ingen der tager telefonen. ANNIKA spørger rundt i huset om der er nogen der ved om Alinas mor har fået job eller om der kan være andre grunde til, at hun ikke tager telefonen. Alinas mor går hjemme med Alinas mindre søskende og hun plejer altid at tage telefonen. Da det fortsat ikke lykkes at komme i kontakt med Alinas mor, aftaler hun med NARCIMO at hun er på stuen med børnene, mens hun løber over til Alinas lejlighed der ligger i et stort boligkompleks lige ved børnehaven. Da ANNIKA kommer tilbage fortæller hun at det lykkes at få kontakt med Alinas mor. Hun ville ikke tage telefonen fordi der ikke var betalt husleje og hun er bange for at blive smidt ud af lejligheden. ANNIKA fortæller at hun har aftalt med mor at hun tager med hende op på forvaltningen for at finde en løsning til familien.

Pædagogisk arbejde med børn og sårbare familier er centreret om:

Kontinuitet og stabilitet i relationer.

Nysgerrighed, sensitivitet og insisteren på dialog med forældrene

Mindre børnegrupper giver et øget kendskab til børnene

Socialpædagogisk arbejde i 'mellemmrummene' og på tværs af familie og daginstitution

Struktur og forudsigelighed i hverdagens praksis. Genkendelighed for børn og forældre.

Relationel velfærd fremfor systemvelfærd

Relationen er omdrejningspunktet

(Cottam, 2019)

- **Helhedssyn** – fokuser på de sammenhænge som vanskelighederne er en del af
- **Ressourcesyn** – fokuser på familiens ressourcer - de gode fortællinger (kapabilitet)
- **Samskabelse** - ligeværdigt og respektfuldt samarbejde mellem familien og de professionelle

Systemet er omdrejningspunktet

- **Opdeling af indsatser** - kasse- og silo-tænkning. Ufleksible tilbud
- **Mangelsyn** – er bestemmende for ydelser/service
- **Mistillid** og krav om dokumentation og hurtige resultater.

Løsningsmuligheder?

Åbne
daginstitutionen og
formaliserer det
socialpædagogiske
arbejde

Inddragelse af
forældre og familiers
perspektiver i
indsatserne

Fremskudt
socialrådgiverordninger
,hjemmebesøg,
intensiveret
samarbejde mellem
sundhedsplejersker og
pædagoger.
Tillidsarbejde med
familierne

Hjælp tæt på
hverdagslivet i
institutionerne og i
hjemmene
(tværprofessionelt
samarbejde)

Nuancerede
problemforståelser:
Vanskelige livsbetingelser
fremfor vanskelige familier
og børn

**Tak fordi I lyttede
med.**

Referencer

- Cottam, H. 2019. *Radical Help. How We Can Remake the Relationships Between Us and Revolutionise the Welfare State*. Little Brown Book Group.
- Dreier, O. (2008). *Psychotherapy in Everyday Life. Learning in Doing. Social, Cognitive & Computational Perspectives*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Grumløse, S. & Marschall, A. (2020) *Familie I medgang og modgang*. Hans Retizels forlag.
- Hansen, J. H., Jensen, C. R., Molbæk, M., Schmidt, M. C. S.(2020): Samarbejdsprocesser om inklusion og eksklusion, forskningsrapport Approaching inclusion, NUBU
- Jensen, Petersen & Wind (2015) *Daginstitutioner i udsatte boligområder: pædagogisk udvikling i arbejdet med udsatte børn og familier : et forsknings- og udviklingsprojekt*. Institut for Uddannelse og Pædagogik, Aarhus Universitet.
- Munck, C. & Marschall, A. (2021) From caregiver to risk manager: Professional assessing parents in Danish childcare institutions, *Nordic Psychology*, 73:2, 175-190, DOI: [10.1080/19012276.2020.1847682](https://doi.org/10.1080/19012276.2020.1847682)
- Marschall, A. & Munck, C. (2021) Tillid og tvivl: Dilemmaer i pædagoger og forældre samarbejde om småbørns hverdagsliv. *Tillid og mistillid*. DpT, nr. 1
- Oldrup & Vitus (2011) *Indsatser overfor udsatte 0-3 årige og deres forældre*. SFI. Det nationale forskningscenter for velfærd. VIVE.
- Villumsen, A.M. 2017. Tværprofessionelt samarbejde i børnehøjde. Pædagogisk opsporingsarbejde som fundament for tværprofessionelt samarbejde. I Moesby-Jensen, C.K. (red.). *Når professioner samarbejder – praksis med udsatte børn og unge*. Samfundslitteratur. S. 77-98.